

● Utiset

Avanne- leikkaukseen liittyvä yhä vahvoja ennakkoluuloja

Hannu Ruokolainen, Anitta Niemi ja Teija Karttunen toimivat Pohjois-Karjalan keskussairaalassa vertaistukijoina.

Saija Kauhanen

Kun **Teija Karttunen** sai avanteen vuonna 1976, jatkuva vessassa juokseminen loppui siihen.

– Avanneleikkaukseen jäi myös sairaus, haavainen paksusuolenulehdus, joensuulainen Karttunen, 71, kertoo.

Vielä 60–70-luvulla avannepuksissa käytettiin metallisia renkarta, avanteet saattoivat vuotaa herkästi yli ja työnteko oli mahdollonta. Karttunen muistele, miten hän on suojannut avannettaan muovipusseilla ja paperilla esimerkiksi lentomatkoilla.

Sittenmin metallikiipit ovat jääneet ja avannepuksissa on paljon vaihtoehtoja. Karttusen mukaan elämä avanteen kanssa on hyvää ja helppoa.

– Olen synnyttänyt avanteen kanssa kaksi lasta ja pystyn harrastamaan niin avantouintia kuin crossfitäkkin.

Avannetta tarvitaan silloin, kun jokin suolen- tai virtsaelinten osa on jostain syystä vahingoittunut tai toiminta on joko häiriintynyt tai lakannut kokonaan.

Pohjois-Karjalan keskussairaalassa tehtiin viime vuonna uusia avanteita 140. Niistä suurin osa oli päälytyksellisiä.

Haavaisen paksusuolenulehduksen lisäksi avanneleikkauksia käytetään hoitomenetelmänä Crohnin taudissa sekä paksusuolen, peräsuolen ja virtsarakon syövässä.

Pohjois-Karjalan keskussairaalassa yleisimmät syyt ovat kasvaimet, suolitukokset, umpipussitauti ja Crohnin tauti.

– Ne ovat aika rajuja, elämää rajoittavia tautteja, joihin liittyy usein vertiripulia ja laihutumista. Pohjois-Karjalan keskussairaalan kirurgisen osaston hoitaja **Virva Pellinen** tietää.

AVANTEET

Pohjois-Karjalan Ilco tukee avanneleikkattuja

- Suomessa on noin 10 000–15 000 avanneleikkattua.
- Perinteinen ohutsuoli-, paksusuoli- tai virtsatieavanne tarkoittaa aukkoa vatsanpeltteessä ja sen kautta ihon pinnalle johdettua suolen loppuosaa. Sen pituus on 1–4 senttimetriä.
- Avanneleikkauksia käytetään hoitomenetelmänä esimerkiksi paksusuolen, peräsuolen ja virtsarakon syövässä, haavaisessa paksusuolen tulehduksessa, Crohnin taudissa, polyypitau-dissa ja tapaturmassa. Myös suolen ja rakon hermostollisia häiriöitä voidaan hoitaa avanneleikkauksilla.
- Useimmat leikatut toipuvat melko jhyvässä ajassa ja palaa-avat entiseen työhönsä ja harrastuksiinsa.
- Avanneleikatut saavat kaikki

Vessan pitää olla aina saatavilla. – Jos ei ole, niin on syökkyttävä vaikka kesken automatkan pusikkoon, joensuulainen **Anitta Niemi**, 66, sanoo.

Niemi on myös sairastanut haavaista paksusuolenulehdusta ja elää nyt avanteen kanssa ilman huolia vessareissuista.

Teija Karttunen ja **Anitta Niemi** ovat avannepotilaiden vertaistutkijohenkilöitä. Vertaistukea antaa myös joensuulainen **Hannu Ruokolainen**, 73, joka sai avanteen peräsuolisyövään leikkauksen jälkeen vuonna 2008. Koko elämänsä hihtänyt, juossut ja suunnistanut Ruokolainen pelkäsi urheilun loppuvaihe avanteeseen. Toisin kävi.

– Olen jatkanut entisiä lajeja

hoitotarvikkeet veloituksesta.

- Pohjois-Karjalan Ilco on valtakunnallisen Finnilcon jäsenyhdistys ja toimii koko maakunnan alueella. Yhdistyksen tavoitteena on tukea avanne- ja vastavasti leikatut sekä heidän läheisiään sopeutumaan uuteen elämäntilanteeseen.
- Pohjois-Karjalan Ilcoossa on kuusi vertaistutkijohenkilöä, jotka ovat tavattavissa säännöllisesti keskussairaassa ja puhelimitse (yhdistyksen Ilcon nettisivuilla).
- Yhdistys juhlii 40-vuotista taivaltaan 20.9.
- Tietoa vertaistuesteista antaa Pohjois-Karjalan keskussairaalassa ja hyvinvointialueella Olka-toiminta koordinoiva Pohjois-Karjalan sosiaalityöryhdistys, <http://www.pksotu.fi/olka-toiminta/>

ja juossut jopa puolimaratonella. Vertaistutkijohenkilöt tapaavat avannepotilaita tai avanneleikkauksia tarvitsevia potilaita kerran kuussa keskussairaalan kirurgian vuodeosastolla. Tarvittaessa he tulevat paikalle useammin tai käyvät tukea tarvitsevien kotona.

Pohjois-Karjalan sosiaalityöryhdistys järjestää vertaistukea keskussairaalassa osana Olka-toimintaa. Kirurginen vuodeosasto pitkin äskettäin hyvästä ja aktiivisistä yhteistyöstä avanneleikkattujen vertaistuen toteuttamisessa.

– Avanneleikkauksista kotiututaan nykyään nopeasti, eikä potilas ehdi välttämättä sisäistää tapahtunutta. Osa leikkauksista voi olla sokissa – etenkin, jos on saa-

nut avanteen päälytyksellisesti. Siksi osa lääkäreistäkin suosittelen jo vertaistukea, osastonhoitaja Pellinen sanoo.

Pellisen mukaan vertaistueste on iso apu, sillä leikkauksessa olut voi ottaa yhteyttä juuri silloin, kun tukeen on tarve.

– Toisen kokemukset siitä, että huonon päivän jälkeen koittaa usein hyvä päivä, antavat toivoa.

Anitta Niemi arvioi, että vertaistueste voisi olla iso apu myös muillakin osastoilla.

Mikkä asiat avanteen kanssa elämissä sitten askartuttavat? Ruokolaiselle on jäänyt mieleen erityisesti

”

Olen synnyttänyt avanteen kanssa kaksi lasta.

Teija Karttunen

ti eräs potilas, jonka suolisto oli jommin heikossa kunnossa, että kaikki ruoka-aineet tulivat läpi.

– Alussa hän suhtautui hyvin kielteisesti avanteeseen. Kun juttelimme, avanne oli jo saanut mahdollisuuden.

Myöhemmin tämä potilas haikentui leikkaukseen ja on ollut tyytyväinen avanteen käyttäjä.

– Elämäniäatu parane, ja urheilun harrastaminen helpottuu huomasti, kun ei tarvitse murehtia suolistongelmia, Ruokolainen sanoo.

Karttunen taas kertoo esimerkiksi henkiloistä, joka joutui etsimään kakkapaikkaa jokaisella hiihtolenkillä – vaikka sitterkeskellä järveä.

– Ongelma hävisi hänelläkirleikkauksen myötä.

Leikkaukseen meneviä tai leikkauksessa olleita potilaita mietityttää myös ravitsemus. Leikkauksen jälkeen kannattaa aloittaa pehmeillä ruoilla, kuten keittoilla ja jogurteilla, ja noudattaa vähäkuuttuista ruokavaliota.

Normaaliin ruokavaliioon voi siirtyä vähitellen, kunhan muistaa välttää hyvin mausteista ja kä-